

їх реалізація у сукупності сприятиме становленню всебічно морального, зрілого в професійному і духовному плані вчителя. Перспективи подальших досліджень у зазначеному напрямі пов'язані з розробкою конкретних методик та педагогічних технологій формування морально-етичної культури в різних ланках педагогічної освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гусак В. Нова українська школа у поступі до цінностей. *Житомирщина педагогічна*. 2021. № 3(23).
2. Донцов А. В. Моральна культура вчителя: монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2008. 240 с.
3. Ільченко О. Академічна доброчесність як фактор забезпечення якісної підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої освіти. *Витоки педагогічної майстерності*. 2024. (33). С. 100–103
4. Ляшенко Р. Формування морально-етичної культури у майбутніх педагогів. *Наукові записки*. Серія: педагогічні науки. 2025. № 1(220). С. 450–453
5. Москальова Л. Ю. Теоретико-методичні засади виховання у майбутніх учителів морально-етичної культури : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.07. Київ. 2011. 44 с.
6. Панасюк О. П. Технологія морального виховання майбутніх вчителів: монографія. Луцьк: Твердиня. 2010. 178 с.
7. Середя Н. В., Пономарьов О. С. Педагогічна етика: методичні вказівки та контрольні завдання з курсу для студентів магістратури. Харків: НТУ «ХПІ». 2016. 68 с.
8. Хоружа Л. Л. Етичні виміри педагогічної професії. *Наукові записки НаУКМА*. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. 2019. Т. 97. С. 13–16.

REFERENCES

1. Husak, V. (2021). Nova ukrainska shkola u postupi do tsinnosti [The new Ukrainian school is moving towards values]. *Zhytomyrshchyna pedahohichna*. № 3(23). [in Ukrainian]
2. Dontsov, A. V. (2008). Moralna kultura vchytelia: monohrafiia [Moral culture of a teacher: monograph]. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina. 240 s. [in Ukrainian]
3. Ilchenko, O. (2024). Akademichna dobrochesnist yak faktor zabezpechennia yakisnoi pidhotovky maibutnikh pedahohiv u zakladakh vyshchoi osvity [Academic integrity as a factor in ensuring high-quality training of future teachers in higher education institutions]. *Vytyky pedahohichnoi maisternosti*. (33). S. 100–103. [in Ukrainian]

4. Liashenko, R. (2025). Formuvannia moralno-etychnoi kultury u maibutnikh pedahohiv [Formation of moral and ethical culture in future teachers]. *Naukovi zapysky*. Seria: pedahohichni nauky. № 1(220). S. 450–453. [in Ukrainian]

5. Moskalova, L. Yu. (2011). Teoretyko-metodychni zasady vykhovannia u maibutnikh uchyteliv moralno-etychnoi kultury : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.07. [Theoretical and methodological principles of education of future teachers of moral and ethical culture: author's abstract of the dissertation ... Doctor of Pedagogical Sciences: 13.00.07. Kyiv] Kyiv. 44 s. [in Ukrainian]

6. Panasiuk, O. P. (2010). Tekhnolohiia moralnoho vykhovannia maibutnikh vchyteliv: monohrafiia [Technology of moral education of future teachers: monograph. Lutsk: Tverdynia]. 178 s. [in Ukrainian]

7. Sereda, N. V., (2016). Ponomarov, O. S. Pedahohichna etyka: metodychni vказivky ta kontrolni zavdannia z kursu dlia studentiv mahistratury [Pedagogical Ethics: Methodological Guidelines and Course Tests for Master's Degree Students]. Kharkiv: NTU «KhPI». 68 s. [in Ukrainian]

8. Khoruzha, L. L. (2019). Etychni vymiry pedahohichnoi profesii [Ethical dimensions of the teaching profession]. *Naukovi zapysky NaUKMA*. Pedahohichni, psykhologichni nauky ta sotsialna robota. T. 97. S. 13–16. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЗЕЛЕНСЬКА Людмила – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Наукові інтереси: зміст і напрями впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ZELENSKA Lyudmila – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Educology and Innovative Pedagogy H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University.

Scientific interests: content and directions of implementation of the Concept of implementation of the state policy in the field of reforming general secondary education "New Ukrainian School".

Стаття надійшла до редакції 17.12.2025 р.

Стаття прийнята до друку 28.12.2025 р.

УДК 371.13:17.022.1

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-222-114-118

ЧИСТЯКОВА Ірина –

кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач аспірантури і докторантури
Сумського державного педагогічного університету
імені А. С. Макаренка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8645-510X>
e-mail: pedagogyniversitet2017@gmail.com

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Стаття присвячена проблемі формування морально-етичної культури сучасного вчителя в умовах змішаного навчання як однієї з провідних складових його професіоналізму та чинника забезпечення якості освіти. Актуальність теми зумовлена трансформацією освітнього простору, зростанням ролі цифрових технологій і необхідністю підтримувати стабільні етичні стандарти педагогічної взаємодії в ситуації поєднання очного й дистанційного форматів. У дослідженні уточнено сутність

морально-етичної культури педагога як інтегральної особистісно-професійної якості, що охоплює систему моральних цінностей, професійних норм, переконань, відповідальності, здатності до етичного вибору та рефлексивного самоаналізу.

Охарактеризовано структурні компоненти морально-етичної культури вчителя (когнітивний, діяльнісно-операційний, мотиваційно-ціннісний) і визначено їх функціональне значення у педагогічній діяльності: забезпечення гуманістичної спрямованості навчання, коректності оцінювання, педагогічного такту, справедливості, толерантності та поваги до гідності учня. Особливу увагу приділено специфічним етичним викликам змішаного навчання: дотримання принципів педагогічної етики під час онлайн-комунікації, етична регуляція цифрової взаємодії, забезпечення академічної доброчесності, конфіденційності та психологічної безпеки учасників освітнього процесу, недопущення дискримінації й цифрового булінгу.

Запропоновано напрями та педагогічні умови формування морально-етичної культури вчителя у змішаному форматі: інтеграція етичного змісту у професійну підготовку та підвищення кваліфікації, систематична робота з кейсами морального вибору, моделювання професійно-етичних ситуацій, розроблення й упровадження локальних кодексів етики, наставництва, розвиток педагогічної рефлексії та культури професійної комунікації в цифровому середовищі. Зроблено висновок, що морально-етична культура вчителя є ключовою умовою продуктивної педагогічної взаємодії та підтримання позитивного морально-психологічного клімату в змішаному освітньому середовищі, а подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення діагностичних інструментів і практико-орієнтованих програм етичної підготовки педагогів до роботи онлайн/офлайн.

Ключові слова: морально-етична культура, педагогічна етика, професіоналізм учителя, змішане навчання, цифрове освітнє середовище, академічна доброчесність, педагогічна рефлексія, мережевий етикет.

CHYSTYAKOVA Iryna –

Candidate of Pedagogical Sciences, Professor,

Head of Postgraduate and Doctoral Studies at

Sumy State Pedagogical University

named after A. S. Makarenko

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8645-510X>

e-mail: pedagogyniversitet2017@gmail.com

FOSTERING TEACHERS' MORAL AND ETHICAL CULTURE IN BLENDED LEARNING ENVIRONMENTS

The article addresses the issue of developing the moral and ethical culture of the modern teacher in the context of blended learning as one of the leading components of professional competence and a factor ensuring the quality of education. The relevance of the topic is driven by the transformation of the educational environment, the increasing role of digital technologies, and the need to maintain stable ethical standards of pedagogical interaction under the combination of face-to-face and distance formats. The study ymochifies the essence of teachers' moral and ethical culture as an integral personal-professional quality that encompasses a system of moral values, professional norms, beliefs, responsibility, the ability to make ethical choices, and reflective self-analysis.

The structural components of teachers' moral and ethical culture (cognitive, activity-operational, and motivational-value) are characterized, and their functional significance in pedagogical activity is determined, including ensuring a humanistic orientation of teaching, fairness and correctness of assessment, pedagogical tact, justice, tolerance, and respect for students' dignity. Particular attention is paid to the specific ethical challenges of blended learning: adherence to principles of pedagogical ethics in online communication, ethical regulation of digital interaction, ensuring academic integrity, confidentiality and psychological safety of participants in the educational process, and preventing discrimination and cyberbullying.

The article proposes directions and pedagogical conditions for fostering teachers' moral and ethical culture in a blended format: integrating ethical content into professional training and in-service development, systematic work with moral-choice cases, modeling professional-ethical situations, developing and implementing local codes of ethics, mentoring, and enhancing pedagogical reflection and a culture of professional communication in the digital environment. It is concluded that teachers' moral and ethical culture is a key prerequisite for productive pedagogical interaction and for maintaining a positive moral and psychological climate in a blended educational environment. Further research should focus on developing diagnostic tools and practice-oriented programs for teachers' ethical training for online/offline work.

Key words: moral and ethical culture, pedagogical ethics, teacher professionalism, blended learning, digital educational environment, academic integrity, pedagogical reflection, netiquette.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Морально-етична культура педагога є невід'ємною складовою його професійної компетентності та важливою умовою успішної педагогічної діяльності. Сучасне суспільство висуває високі вимоги до морально-етичних принципів діяльності вчителя, адже його поведінка і цінності безпосередньо впливають на формування світогляду учнів. Від учителя очікується дотримання норм педагогічної етики: повага до гідності учнів, справедливість, чесність, толерантність, стриманість у стосунках із усіма учасниками освітнього процесу. Ці моральні якості – гуманізм, порядність, тактовність, емпатія, повага до особистості та особистих кордонів інших – виступають своєрідним еталоном поведінки, що задає тон взаєминам у школі [2, с. 235].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нормативні засади формування морально-етичної культури педагога визначено в Законі України

«Про освіту», де акцентовано на педагогічній етиці, академічній доброчесності та повазі до гідності учасників освітнього процесу [1]. Теоретичні основи морального розвитку особистості вчителя розкрито у працях І. Беха [2], який обґрунтовує ціннісну природу виховання, а також у дослідженнях М. Васильєвої [3], присвячених деонтологічній та етичній підготовці педагога.

Проблематику морально-етичної культури в умовах цифровізації та змішаного навчання висвітлено в працях Т. Муращенко [4] й О. Субіної [5], які наголошують на необхідності дотримання етичних норм, цифрового етикету та академічної доброчесності. Структуру й зміст морально-етичної культури майбутніх учителів проаналізовано В. Жуковим [6]. Практичні умови формування морально-етичної якості в освітньому процесі закладу вищої освіти обґрунтовано у роботах С. Скакун [8].

Метою статті є теоретичне обґрунтування та висвітлення педагогічних засад формування морально-етичної культури вчителя в умовах змішаного навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Поняття морально-етична культура педагога охоплює систему його внутрішніх моральних цінностей, етичних знань, переконань і норм поведінки, які визначають професійну діяльність та спілкування з учнями, колегами, батьками й суспільством. Як вже зазначалося, це інтегральна характеристика особистості вчителя, яка проявляється у свідомому дотриманні моральних принципів та етичних стандартів у щоденній педагогічній практиці [6, с. 55]. Морально-етична культура формується протягом усього періоду професійного становлення педагога – від навчання у педагогічному закладі до самоосвіти й рефлексії над власним досвідом упродовж кар'єри. Вона тісно пов'язана з поняттям педагогічної етики, що вивчає особливості моральних взаємин у сфері освіти та окреслює вимоги до поведінки вчителя як носія соціально значущих цінностей [2, с. 256].

Аналіз літератури дозволяє виокремити основні *структурні компоненти* морально-етичної культури педагога [3]:

- **Когнітивний компонент** – передбачає обізнаність учителя з етико-деонтологічними нормами професії, знання принципів педагогічної етики та розуміння моральних цінностей. Високий рівень цього компоненту характеризується не лише наявністю систематизованих знань з етики, але й здатністю творчо їх застосовувати у різноманітних педагогічних ситуаціях [3, с. 169]. Наприклад, учитель знає положення «Етичного кодексу педагога» (повагу до особистості учня, справедливості оцінювання тощо) і вміє інтерпретувати їх у конкретному контексті – чи то при розв'язанні конфлікту між учнями, чи при виборі виховної стратегії.

- **Діяльнісно-операційний компонент** – відображає практичні вміння і навички, які забезпечують морально етичну поведінку педагога. Йдеться про здатність приймати етичні рішення та ефективно вирішувати моральні дилеми в педагогічній діяльності. Сформованість цього компоненту означає, що вчитель у своїй повсякденній роботі керується етичними міркуваннями: прогнозує наслідки своїх педагогічних дій для вихованців, враховує моральні аспекти під час планування уроків, вибору виховних заходів, застосування заохочень або дисциплінарних впливів [3]. В умовах змішаного навчання сюди додаються і технічні навички етичного використання цифрових засобів: наприклад, уміння організувати онлайн-дискусію так, щоб запобігти проявам хейту чи булінгу, або навичка коректно реагувати на випадки академічної недоброчесності під час дистанційного тестування.

- **Мотиваційно-ціннісний компонент** – відображає наявність у вчителя стійких моральних цінностей, професійного ідеалу та внутрішньої потреби дотримуватися етичних принципів у роботі [3]. Іншими словами, це особистісна установка педагога діяти відповідально і доброчесно,

навіть коли зовнішній контроль мінімальний. Високий рівень мотиваційно-ціннісного компоненту проявляється через глибоку інтеріоризацію моральних цінностей: учитель щиро поділяє гуманістичні ідеали професії, відчуває покликання виховувати молодь на засадах добра, справедливості, поваги. Такий педагог, наприклад, не стане принижувати учня чи виявляти упередженість, бо це суперечить його внутрішнім переконанням, навіть якщо це не одразу помітно адміністрації чи колегам.

Названі компоненти тісно взаємопов'язані й у сукупності визначають рівень сформованості морально-етичної культури педагога. За результатами емпіричних досліджень, більшість сучасних програм професійної підготовки вчителів вже містять елементи, що сприяють розвитку цих компонентів. Утім, є й резерви для удосконалення: зокрема, потребують підсилення практична етична підготовка (через набуття навичок розв'язання конфліктів, застосування етичних норм у нестандартних ситуаціях) та мотиваційна складова (через формування стійкої ціннісної позиції майбутнього вчителя) [3, с. 171-172].

Змішане навчання, інтегруючи цифрові технології у традиційну освітню практику, внесло корективи у характер педагогічної взаємодії. Онлайн-середовище має низку особливостей, що можуть ускладнювати дотримання звичних етичних норм. По-перше, спілкування за посередництва екрана знижує рівень особистого контакту, що іноді призводить до ефекту анонімності або «відстороненості» – учасники освітнього процесу можуть меншою мірою відчувати відповідальність за сказане чи зроблене онлайн. Це ставить перед учителем завдання сформулювати в учнів розуміння, що етичні норми діють і в кіберпросторі, а повага, тактовність і емпатія необхідні незалежно від формату взаємодії. По-друге, цифрове навчання пов'язане з питаннями приватності та безпеки: учитель зобов'язаний етично ставитися до персональних даних учнів (не розголошувати зайвого в чатах, не використовувати фото/відео без дозволу тощо), а також піклуватися про психоемоційний комфорт дитини під час відеоуроків. По-третє, виникають нові моральні дилеми, наприклад: як справедливо оцінювати учнів, якщо частина з них навчається дистанційно (питання рівності умов); як реагувати на випадки списування з Інтернету чи використання гаджетів під час тестів (проблема академічної доброчесності); наскільки педагог повинен бути «доступним» для спілкування в позаурочний час у месенджерах (баланс між професійними обов'язками і правом на приватний час) [4].

Для ефективної роботи у змішаному форматі сучасному вчителю необхідно розвивати цифрову етику – комплекс принципів і навичок, що регулюють відповідальну поведінку в Інтернеті та використання технологій. Це складова професійної моральної культури педагога. Зокрема, йдеться про дотримання так званого мережевого етикету: ввічливого тону в електронних повідомленнях, недопустимості образ чи дискримінаційних висловлювань онлайн, коректного ведення дискусій у

форумах чи відеоконференціях. Учителю має сам виступати зразком цифрового етикету – вчасно відповідати на листи учнів, коректно формулювати зауваження, уникати публічного приниження вихованця, навіть якщо той припустився помилки у загальному чаті. Встановлення чітких правил онлайн-взаємодії на початку курсу (наприклад, правил участі в відеоуроках і обговореннях, вимог до онлайн-поводження) є важливою умовою профілактики порушень морально-етичних норм [6, с. 58]. Досвід показує, що якщо вчитель заздалегідь обговорить з учнями “правила гри” (наприклад, недопустимість образливих коментарів, необхідність виходити в ефір у пристойному вигляді, регламент спілкування у позаурочний час тощо) і послідовно їх дотримується, атмосфера взаємної поваги зберігається і у віртуальному класі.

Не менш важливою є етика оцінювання та контролю знань у змішаному навчанні. Педагог повинен забезпечити справедливість і прозорість оцінювання незалежно від того, чи виконує учень роботу в класі, чи дистанційно. Використання анти-плагіатних програм, створення варіативних завдань, проведення усних опитувань у режимі відеозв'язку – усе це інструменти, які допомагають підтримувати академічну чесність, але їх треба впроваджувати етично, без надмірної недовіри до учнів. Наприклад, варто поєднувати превентивні заходи (роз'яснення важливості самостійного виконання робіт, виховання доброчесності) з технологічними засобами контролю, не перетворюючи навчання на тотальне стеження. Учителю, для якого моральні цінності є пріоритетними, зможе знайти баланс між довірою й перевіркою, формуючи у вихованців внутрішню академічну культуру.

Шляхи формування морально-етичної культури вчителя. Формування високого рівня морально-етичної культури педагога потребує цілеспрямованої роботи як на етапі фахової підготовки у педагогічному університеті, так і під час подальшого професійного розвитку. На основі аналізу літератури та сучасної практики можна рекомендувати такі ефективні методи і підходи:

- *Включення до освітніх програм спеціальних курсів та тренінгів з педагогічної етики.* Вже у процесі навчання майбутні вчителі повинні засвоїти етичні кодекси професії, обговорити типові моральні дилеми, навчитися алгоритмам вирішення конфліктів. Як показав педагогічний експеримент, запровадження навчального спецкурсу «Морально-етична культура у сфері педагогіки» для студентів сприяло помітному підвищенню рівня сформованості їхніх морально-етичних компетентностей [7]. На таких заняттях доцільно використовувати активні методи: розбір кейсів (ситуацій) із шкільного життя, де треба знайти етичне рішення; моделювання проблемних ситуацій (скажімо, рольова гра «батьківські збори», де студент-вчитель практикує толерантне спілкування з батьками); дискусії на теми типу “Чи повинен учитель стати другом для учня у соцмережі?” тощо.

- *Наставництво і приклад викладачів та керівників практики.* Моральні принципи найкраще передаються через живі приклади. Тому важливо, щоб куратори педагогічної практики, методисти і досвідчені вчителі-наставники демонстрували молодим педагогам високі зразки педагогічної етики. Спостерігаючи, як авторитетний учитель вирішує конфліктну ситуацію з учнем (наприклад, конструктивно реагує на провокаційну поведінку підлітка, зберігаючи спокій і повагу), молодий педагог переймає ці цінності на практиці. Наставник може давати зворотний зв'язок практиканту або молодому вчителю щодо етичної сторони його роботи: вказати, якщо той був надто різким у зауваженні, або навпаки похвалити за чуйний підхід до розв'язання проблеми учня. Такий рефлексивний діалог сприяє усвідомленню етичних норм і закріпленню їх у педагогічній діяльності.

- *Рефлексія та самовиховання моральної культури.* Учителю важливо постійно аналізувати власну поведінку та мотиви вчинків. Елементами самовиховання можуть бути ведення педагогічного щоденника з акцентом на морально-етичних аспектах (наприклад, записувати складні ситуації, що виникли протягом дня, й оцінювати, наскільки етично була знайдена розв'язка), опрацювання літератури з етики, участь у семінарах чи вебінарах на тему педагогічної етики [8, с. 45-46].

- *Інтерактивні методи роботи з педагогічним колективом.* У закладах освіти доцільно проводити тренінги та обговорення для всього педагогічного колективу, присвячені етичним питанням, зокрема й у контексті дистанційного чи змішаного навчання. Це можуть бути “круглі столи” на тему етичних меж учитель-учень у соцмережах, воркшопи з освоєння цифрового етикету, аналіз реальних інцидентів порушення етики (case-study) з метою вироблення спільної політики реагування. Якщо школа чи коледж має розроблений внутрішній етичний кодекс або пам'ятку для роботи онлайн, педагогам легше дотримуватися єдиних стандартів, а студентам – розуміти очікування [3, с. 170].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Морально-етична культура є важливою професійною характеристикою сучасного вчителя, що забезпечує гуманістичну спрямованість його педагогічної діяльності та високу якість взаємодії з учнями. В умовах змішаного навчання значення морально-етичної культури педагога набуває особливої актуальності, адже вчителю доводиться дотримуватися етичних принципів як у традиційному шкільному середовищі, так і у цифровому просторі.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у розробці конкретних педагогічних технологій та рекомендацій для підвищення морально-етичної культури вчителів з урахуванням різних моделей змішаного навчання. Науковий інтерес становить питання діагностики рівня морально-етичної культури педагогів в умовах цифровізації освіти, створення методик оцінювання етичної компетентності вчителя.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19> (дата звернення: 06.01.2026).
2. Бех І. Д. Виховання особистості: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Либідь, 2008. 848 с.
3. Васильєва М. П. Деонтологічний компонент підготовки сучасного педагога в умовах вищого навчального закладу. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2011. № 2. С. 168–177.
4. Муращенко Т. В. Змішане та дистанційне навчання як спосіб доступу до якісної освіти. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2017. № 3. URL: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/93>
5. Субіна О. О. Ціннісні засади та етичні принципи взаємодії учасників освітнього процесу в умовах змішаного навчання майбутніх кваліфікованих робітників у ЗП(ПТ)О. *Професійна педагогіка*. 2024. № 1(28). С. 176–184.
6. Жуков В. Суть, форми та методи виховання морально-етичної культури майбутніх учителів в Україні та Великій Британії. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. 2025. № 3. С. 55–61.
7. Жуковська С. Нормативне закріплення етичної компетентності педагогічного працівника. *Фахова передвища освіта*. 19.02.2025. URL: <https://osvitafp.com.ua/2025/02/19/normativne-zakriplennia-etychnoi-kompetentnosti-pedahohichnoho-pratsivnyka/> (дата звернення: 06.01.2026).
8. Скакун С. О. Формування морально-етичної культури майбутніх учителів в освітньому процесі закладу вищої освіти: кваліфікаційна робота магістра. *Вінниця*. 2024. 110 с.

REFERENCES

1. Pro osvitu : Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy». Verkhovna Rada Ukrainy [On Education: Law of Ukraine dated 05.09.2017 No. 2145-VIII. Database "Legislation of Ukraine". Verkhovna Rada of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19> (data zvernennia: 06.01.2026). [in Ukrainian]
2. Bekh, I. D. (2008). Vychovannia osobystosti: Pidruchnyk dlia studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv [Personality Education: A Textbook for Students of Higher Education Institutions]. Kyiv: Lybid, 2008. 848 s. [in Ukrainian]
3. Vasyliieva, M. P. (2011). Deontolohichniy komponent pidhotovky suchasnoho pedahoha v umovakh vyshchoho navchalnoho zakladu [Deontological component of training a modern teacher in a higher educational institution]. Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni

- Alfreda Nobelia. Seriiia «Pedahohika i psykholohiia». № 2. S. 168–177. [in Ukrainian]
4. Murashchenko, T. V. (2017). Zmishane ta dystantsiine navchannia yak sposib dostupu do yakisnoi osvity [Blended and distance learning as a way to access quality education. Vidkryte osvittie e-seredovyshe suchasnoho universytetu]. № 3. URL: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/93> [in Ukrainian]
5. Subina, O. O. (2024). Tsinnisni zasady ta etychni pryntsyipy vzaemodii uchashnykiv osvithnoho protsesu v umovakh zmishanoho navchannia maibutnykh kvalifikovanykh robitynykiv u ZP(PT)O [Values and ethical principles of interaction between participants in the educational process in the context of blended learning of future skilled workers in vocational (technical) education]. Profesiina pedahohika. № 1(28). S. 176–184. [in Ukrainian]
6. Zhukov, V. (2025). Sut, formy ta metody vykhovannia moralno-etychnoi kultury maibutnykh uchyteliv v Ukraini ta Velykii Brytanii [The essence, forms and methods of educating the moral and ethical culture of future teachers in Ukraine and Great Britain]. Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriiia «Pedahohichni nauky». № 3. S. 55–61. [in Ukrainian]
7. Zhukovska, S. (2025). Normativne zakriplennia etychnoi kompetentnosti pedahohichnoho pratsivnyka [Normative consolidation of the ethical competence of a pedagogical worker]. Fakhova peredvyscha osvita. 19.02.2025. URL: <https://osvitafp.com.ua/2025/02/19/normativne-zakriplennia-etychnoi-kompetentnosti-pedahohichnoho-pratsivnyka/> (data zvernennia: 06.01.2026). [in Ukrainian]
8. Skakun, S. O. (2024). Formuvannia moralno-etychnoi kultury maibutnykh uchyteliv v osvithnomu protsesi zakladu vyshchoi osvity: kvalifikatsiina robota mahistra [Formation of moral and ethical culture of future teachers in the educational process of a higher education institution: master's thesis]. Vinnytsia. 110 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЧИСТЯКОВА Ірина – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач аспірантури і докторантури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх педагогів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

CHYSTYAKOVA Iryna – Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, Head of Postgraduate and Doctoral Studies at Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko.

Scientific interests: professional training of future teachers.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2025 р.

Стаття прийнята до друку 27.12.2025 р.

УДК 78.036.9.089.6:780.647.2

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-222-118-125

СТРЕЛЬЧЕНКО Костянтин –

заслужений артист України,
доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5100-3656>
e-mail: sunnyside.trio@gmail.com

МАЛАХОВА Маргарита –

кандидат педагогічних наук,
завідувач кафедри інструментально-виконавської майстерності